

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

poscere, quàm magnificum sit plenum esse, nec ex fortunâ pendere. Subinde itaque, A Lucili, quàm multa sis consecutus, recordare: cum adspexeris quot te antecederent, ²¹ cogita quot sequantur. Si vis gratus esse aduersus deos, & aduersus vitam tuam, cogita quàm multos antecesseris. Quid tibi cum ceteris? ²² te ipse antecessisti. finem constitue, quem transire ne possis quidem, si velis: discedent aliquando ista insidiosa bona, & sperantibus meliora, quàm assecutus. Si quid in illis esset solidi, aliquando & impleverunt: nunc haurientium sitim concitant, ²³ & inuitant speciosi apparatus. Quod futuri temporis incerta ²⁴ fors voluit, quare potiùs à fortunâ impetrem, vt det, quàm à me, ne petam? Quare autem petam, oblitus fragilitatis humanæ? Congeram? in quid? laborem? ecce hic vltimus dies. vt non sit, propè ab vltimo est.

EPIST. XVI.

PHILOSOPHIAM *vite necessariam, sed illam veram, esse: que in factis sit, & profectu.* B
Disponi ab eâ actiones & consilia. Non obstare, si Fatum sit, aut Fortuna sit: nam & illa docebit Deo parere, & Fortunam ac fortuna adspernari. Clausula item ab Epicuro: Secundum naturam qui viuit, diues: sperne opinionem.

L I Q V E R E tibi hoc scio, Lucili, neminem posse beatè viuere, ne tolerabiliter quidem, sine sapientiæ studio: & beatam vitam ¹ perfectâ sapientiâ effici, ceterum tolerabilem etiam inchoatâ. Sed hoc, quod liquet, firmandum, & altiùs quotidianâ meditatione figendum est. Plus operis est in eo, vt proposita custodias, quàm vt honesta proponas. Perseuerandum est, & assiduo studio robur addendum, donec ² bona mens sit, quod bona voluntas est. Itaque tibi apud me pluribus ³ verbis opus non est, aut affirmatis, aut tam longis: intelligo te multum profecisse. Quæ scribis, vnde veniant scio: non sunt ficta, nec colorata. Dicam tamen quid sentiam. iam de te spem habeo, non C
 dum fiduciam. Tu quoque idem facias volo. non est quod tibi citò & facilè credas: excute te, & variè scrutare, & obserua. Illud ante omnia vide, vtrum in philosophiâ, an in ipsâ vitâ profeceris. Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum: ⁴ non in verbis, sed in rebus est. Nec in hoc adhibetur, vt aliquâ oblectatione consumatur dies, vt dematur otio nausea: animum format & fabricat, vitam disponit, actiones regit, agenda & omittenda demonstrat, ⁵ sedet ad gubernaculum, & per ancipitia fluctuantium dirigit cursum. sine hac nemo securus est. Innumerabilia accidunt singulis horis, quæ consilium exigunt, quod ab hac petendum est. Dicit aliquis: Quid mihi prodest

21. COGITA QVOT SEQVANTVR.] Sapiens, & cottidiani vsus, monitum. Non prospice tantum, sed respice. Phavorinus bene: τὸν ἐνδομῆσθαι διὰ λοντα, χρὴ ἐν ἑαυτῷ τοῖς ἀγαθοῖς ἀφορᾶν εἰς τὰς ἐλάττω κατηγόρουσ' ἐν δὲ τοῖς κακοῖς, εἰς τὰς μᾶλλον δυσχρόντας: Eum qui tranquille volet agere, oportet in bonis quidem rebus adspicere ad eos qui minora assecuti sunt; in malis, ad eos qui maiora. Alier plebetum ingenium:

Nec quod habet, numerat, tantum quod non habet, optat: vt ait Manilius.

22. TEIPSE ANTECESSISTI.] Ex humili enim surrexisti, è plebe eques factus, & nunc Cæsaris Procurator.

23. ET INVITANT SPECIOSI.] Aliquot libri, imitantur speciosos. Nescio an, irritantur specioso apparatu. Irritantur, nempe qui amant.

24. SORS VOLVIT.] Libri plerique, fors induit.

EPIST. XVI. I. PERFECTA SAPIENTIA.]

Optandâ magis, quàm assequendâ. Formant Stoici, non ostendunt. Vide me super his gradibus, Manud. II. Dissert. VIII. & I X.

2. BONA MENS SIT.] Quæ firma est, & fiduciam sui habet: voluntas bona quidem Stoicis, sed mutabilis. Itaque Bona Mens est, velle, scire, tenere Bonâ.

3. VERBIS OPVS NON EST.] Commoda sententia, sed ab Erasmo, qui verba ista in farsit. Nam libri: verbis haud affirmatis, nec tamen longis. Meis, verbis audax summatis, nec tamen longis. Quidam: verbis haud assumatis. Quid lateat, me lateat.

4. NON IN VERBIS.] Non hercules. & mendacium incongruens, atque ineptum est, non in pectore, sed in labiis habere bonitatem, ait Lactantius. Ne ergo — virtutem verba putes, vt Lucum ligna: nec oblectationem ex philosophiâ, sed fructum para.

5. SEDET AD GVBERNACVLVM.] Ex meo libro, Sed & gubernaculum est: eiusmodi non muto.

6. SI EA-

A prodest philosophia, ⁶ si fatum est? quid prodest, si Deus rector est? quid prodest, ⁷ si casus imperat? Nam & mutari certa non possunt, & nihil preparari potest aduersus incerta: si aut consilium meum Deus occupauit, decreuitque quid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Quidquid est ex his, Lucili, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est: siue nos inexorabili lege fata constringunt, siue arbiter Deus vniuersi cuncta disponit, siue casus res humanas sine ordine impellit & iactat, philosophia nos tueri debet. Hæc adhortabitur, vt Deo libenter pareamus, vt fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit vt Deum sequaris, feras casum. Sed non est nunc in hanc disputationem transeundum, quid sit iuris nostri, si prouidentia in imperio est, aut si fatorum series illigatos trahit, aut si repentina, aut subita dominantur: illò nunc reuertor, vt te moneam & exhorter, ne patiaris animum tuum delabi & refrigerare. Constitue illum, & contine, vt habitus fiat quod est impetus. Iam ab initio, si bene te noui, circumspexisti ecquid hæc epistola munusculi attulerit? excute illam, & inuenies. Non est **B** quod mireris animum meum: adhuc de alieno liberalis sum. Quare autem alienum dixi? quidquid bene dictum est ab vllò, meum est. Sic quoque quod ab Epicuro dictum est: *Si ad naturam viues, numquam eris pauper: si ad opinionem, numquam diues. Exiguam natura desiderat, opinio immensum.* Congeratur in te, quidquid multi locupletes possederunt: vltra priuatum pecuniæ modum fortuna te prouehat, auro tegat, purpurâ vestiat, & eò deliciarum opumque perducatur, vt terram marmoribus abscondas, & non tantum habere tibi liceat, sed calcare diuitias: accedant statua & pictura, & quidquid ars vlla luxuriæ laborauit: maiora cupere ab his disces. Naturalia desideria finita sunt: ex falsâ opinione nascuntur, vbi desinant, non habent. nullus enim terminus falso est. Viâ eunti aliquid extremum est: error immensus est. Retrahe te à vanis: & cum voles scire, quod petis, vtrum naturalem habeat, an ⁸ cæcam cupiditatem, considera an possit alicubi consistere. Si longè progressio, semper aliquid longius restat; scito id naturale non esse.

C

EPIST. XVII.

PHILOSOPHIAM autem non differendam, amplectendam omnis rebus. At pauper ero. Quid si hoc expetendum? expeditius philosophaberis. Iam Natura pauca desiderat: atque ea non deerunt. Clausula, Cui paupertas grauis, etiam opes erunt: nam vitium est in animo.

PROICE omnia ista, si sapias: imò vt sapias: & ad bonam mentem magno cursu, ac totis viribus, tende. Si quid est quo teneris, aut expedi, aut incide. Moratur, inquis, me res familiaris. sic illam disponere volo, vt ¹ sufficere nihil agenti possit: ne aut paupertas mihi oneri sit, aut ego alicui. Cum hæc dicis, non videris vim ac potentiam eius de quo cogitas boni nosse: & summam quidem rei peruides, quantum philosophia proffit; partes autem nondum satis subtiliter dispicis. necdum scis, quantum vbiq; nos adiuuet: quemadmodum & in maximis (² vt Ciceronis vtar verbis) opituleretur, & in minima descendat. Mihi crede, aduoca illam in consilium: suadebit tibi, ne ³ ad calculos sedeas. Nempe hoc quaeris, & hoc istâ dilatione vis consequi, ne tibi paupertas timenda sit. Quid si appetenda est? multis ad philosophandum obstitere diuitiæ: pau-

6. SI FATVM EST?] Vt Stoici censebant.

7. SI CASVS IMPERAT?] Vt Epicurèi.

8. CÆCAM CVPIDITATEM.] Cui tris adiuncta, aiebat Aristoxenus Pythagoricus: Ἀφροσύνη, ἀνομιή, ἀκαθάρτης: Indecorum, Immudicum, Intempestiuum. Adde istis Consol. ad Helu. cap. xi.

AGENTI.] Quid? ergo philosophia nihil agit? Sola aliquid, & plurimum: nisi ad externam tamen actionem hæc refert. At libri serè, sufficere in hoc agenti. ex quo rectè Gruterus, vnum hoc agenti.

2. VT CICERONIS VTAR VERBIS.] Vbi hoc ille? haud nunc commemorari. An in Hortensio, vbi ex professo laudauit?

3. AD CALCULOS.] Ne computes, & vitium potius, quam vitæ rationes disponas.

EPIST. XVII. I. SVFFICERE NIHIL

m 4

4. CVM